

Εκδήλωση του Μουσικοφιλολογικού Συλλόγου "Σκουφάς"

Το Σάββατο 17 Μαρτίου 2012 ο Δήμος Αρταίων σε συνεργασία με τον Μουσικοφιλολογικό Σύλλογο «Σκουφάς» διοργάνωσαν μια ξεχωριστή εκδήλωση για την ημέρα μνήμης των Αρτινών Εβραίων μαρτύρων του Ολοκαυτώματος, που μαζί με εκατομμύρια άλλους εξολοθρεύτηκαν στα γερμανικά στρατόπεδα συγκέντρωσης αναίτια και ανελέητα. Η εκδήλωση έγινε στην κατάμεστη αίθουσα του συλλόγου «Σκουφάς». Ο Κώστας Τσιλιγιάννης, Ιστορικός, ο Ισαάκ Μιζάν, επιζών των στρατοπέδων της φρίκης, η Άνγκελα-Μαρία Αρμπελάεζ, δημοσιογράφος, μέσα από τις ομιλίες τους ξετύλιξαν το κουβάρι της μνήμης. Μια οδοιπορία ιστορίας και μνήμης που αφυπνίστηκε μέσα από φωτογραφίες, μαρτυρίες και αποσπάσματα από τα βιβλία «Ιμαρέτ» του Γιάννη Καλπούζου και «Κάποτε στην Άρτα» του Ελπιδοφόρου Ιντζέμπελη, που διάβασαν η Βίβιαν Κεφάλια και ο Κώστας Κωσταβασιλής αντίστοιχα. Την εκδήλωση παρουσίασε η Μαρία Δέτσικα.

Ο Δήμαρχος Αρταίων Γιάννης Παπαλέξης αναφέρθηκε στην ανάγκη διατήρησης της μνήμης και μεταφοράς του μηνύματος του Ολοκαυτώματος στις επόμενες γενιές ώστε όλοι να διδαχθούν την αξία της ειρήνης και της ειρηνικής συνύπαρξης ανάμεσα στους λαούς, μακριά από κάθε μορφή μίσους και φανατισμού. Τόνισε ότι σκοπός του Δήμου είναι να καθιερωθεί η 24η Μαρτίου ως Ημέρα μνήμης Αρτινών Εβραίων θυμάτων του Ολοκαυτώματος.

Στην ομιλία του ο κ. Παπαλέξης ανέφερε: «Φίλες και φίλοι, αγαπητοί προσκεκλημένοι, αποτελεί για μας μεγάλη χαρά και τιμή που ανταποκριθήκατε στην πρόσκλησή μας για την πραγματοποίηση αυτής της εκδήλωσης. Σκοπός της εκδήλωσης είναι να κρατήσουμε άσβεστη τη δάδα της μνήμης των τραγικών θυμάτων, μαρτύρων του Ολοκαυτώματος της Εβραϊκής Κοινότητας της Άρτας, η οποία υπήρξε μία από τις παλαιότερες της Ελλάδος και αποτελεί κομμάτι της σύγχρονης ιστορίας του τόπου μας. Την 24η Μαρτίου 1944 συνελήφθησαν από τους Ναζί οι περισσότεροι Εβραίοι που ζούσαν στην Άρτα και εκτοπίστηκαν στα χιτλερικά στρατόπεδα του θανάτου. Ελάχιστα μπόρεσαν να διαφύγουν. Το μαρτύριό τους δεν θα ξεχαστεί. Σκοπός του Δήμου είναι να καθιερωθεί η 24η Μαρτίου ως Ημέρα μνήμης Αρτινών Εβραίων θυμάτων του Ολοκαυτώματος, με εκδηλώσεις που θα γίνονται κάθε χρόνο το τελευταίο Σαββατοκύριακο πριν την 24η Μαρτίου, διδάσκοντας σε όλους την αξία της ειρήνης και της ειρηνικής συνύπαρξης ανάμεσα στους λαούς. Ιδιαίτερα σήμερα που η ανθρωπότητα βρίσκεται μπροστά σε νέες προκλήσεις, είναι ιερό χρέος του Δήμου η διατήρηση της μνήμης και η μεταφορά του μηνύματος του Ολοκαυτώματος στις επόμενες γενιές, ώστε όλοι μαζί να καταπολεμήσουμε κάθε μορφή μίσους και φανατισμού, ρατσισμού και μισαλλοδοξίας που οδήγησαν στην καταστροφή και στον όλεθρο. Γιατί η μνήμη δεν είναι μια ξεχασμένη συνείδηση αλλά είναι αυτό που κρατάει τη συνείδηση εν ζωή. Σημαντική η μνήμη και η ανάγκη τα παιδιά να διδάσκονται από την ιστορία. Γι' αυτό θέλουμε να ξαναζωντανέψουμε τους δεσμούς με τις νέες γενιές, είτε βρίσκονται στο Ισραήλ, είτε σε χώρες της Ευρώπης, είτε στην Αμερική ή οπουδήποτε αλλού, να επισκεφθούν την Άρτα, να τους γνωρίσουμε, να μάθουν για τους δεσμούς της πόλης μας με το εβραϊκό στοιχείο και για την πολύπλευρη συμβολή των προγόνων τους στη ζωή και την ανάπτυξη της πόλης μας. Θέλω να ευχαριστήσω όλους τους φίλους που ήρθαν σήμερα στην πόλη μας μετά από κάλεσμά μας, μας τιμούν και αύριο το πρωί θα καταθέσουμε και στεφάνι στο μνημείο που βρίσκεται μπροστά στο Εργατικό Κέντρο. Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω επίσης το Σύλλογο «Σκουφάς» ο οποίος μας φιλοξενεί σήμερα εδώ στο χώρο του και ο οποίος συνέβαλε τα μέγιστα ώστε να γίνει πραγματική επιτυχία αυτή η εκδήλωση. Το γεγονός ότι η αίθουσα είναι γεμάτη δείχνει το σεβασμό και την αγάπη των συμπατριωτών μας, των πολιτών της Άρτας προς το εβραϊκό στοιχείο».

Ο πρόεδρος του Μουσικοφιλολογικού Συλλόγου «Σκουφάς» κ. Γιάννης Κουτσούμπας υπογράμμισε τους ιδιαίτερους δεσμούς που συνδέουν το «Σκουφά» με την εβραϊκή κοινότητα της Άρτας, η οποία υπήρξε ευεργέτης του συλλόγου. Πέραν του ότι οι Αρτινοί Εβραίοι υπήρξαν δραστήριοι σύμβουλοι του συλλόγου και συμμετείχαν επίσης σε όλες τις προπολεμικές φιλαρμονικές, μετά τον πόλεμο, με απόφαση που έλαβε παμψηφεί το διοικητικό συμβούλιο της εβραϊκής ισραηλιτικής κοινότητας Άρτας κατά τη συνεδρίασή του στις 30 Δεκεμβρίου του 1956, παραχώρησε στον ιστορικό σύλλογο "Σκουφάς" τον ιερό χώρο της συναγωγής, εκτάσεως 300τ.μ. περίπου, για τη στέγαση της φιλαρμονικής και αίθουσας εκδηλώσεων θεάτρου. Ο «Σκουφάς» ως μικρό δείγμα ευγνωμοσύνης, διέθεσε τότε 3.000 δραχμές για την ενίσχυση αναξιοπαθόντων ισραηλιτών της Άρτας. Αργότερα ο Δήμος και ο ΕΟΤ απαλλοτρίωσε το χώρο και με τα χρήματα της αποζημίωσης ο «Σκουφάς» ξεκίνησε την ανέγερση της αίθουσας η οποία υπάρχει σήμερα. «Κυρίες και κύριοι, πιστεύουμε πως σήμερα σε συνεργασία με το Δήμο Αρταίων ανοίξαμε μια καινούργια σελίδα στη μνήμη. Φέραμε και θα συνεχίσουμε να φέρνουμε πίσω απ' τα βουνά προγόνους σε ασπρόμαυρο, να σμίγουν στα σταυροδρόμια και στις γραφίες, το χθες και το σήμερα» ανέφερε στο χαιρετισμό του ο πρόεδρος του «Σκουφά». Σε μια μικρή ένδειξη τιμής ο κ. Κουτσούμπας απένειμε αναμνηστική πλακέτα του συλλόγου στον Αντιπρόεδρο του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου Ελλάδος κ. Μωυσή Μαργίζο, και στον κ. Ισαάκ Μιζάν απένειμε το μετάλλιο του συλλόγου «γιατί κρατά την Άρτα βαθιά στην καρδιά του».

Ο κ. Μαργίζος αναφέρθηκε στην κοινή ζωή των χριστιανών και εβραίων κατοίκων της Άρτας, οι οποίοι πάντοτε πορεύθηκαν μαζί για την πρόοδο της περιοχής. Η αδελφωμένη συνύπαρξη σταμάτησε βίαια και τραγικά μετά το ολοκαύτωμα, οπότε 384 Εβραίοι της Άρτας οδηγήθηκαν στην εξόντωση από τον κοινό εχθρό που ήταν το ναζιστικό καθεστώς. «Σ' αυτές τις ορφανές για εμάς τους Εβραίους πόλεις οι τελετές μνήμης αποτελούν μνημόσυνο τιμής και αναγνώρισης της θετικής εβραϊκής παρουσίας» τόνισε ο κ. Μαργίζος ο οποίος αναφέρθηκε στο μήνυμα του ολοκαυτώματος. «Η ευχή και η ελπίδα όλων μας είναι ότι ενωμένοι και με γνώμονα την αλήθεια οφείλουμε να προσπαθήσουμε με όλες μας τις δυνάμεις για να μην ξανασυμβεί

παρόμοιο παγκόσμιο ομαδικό έγκλημα». Ο κ. Μαγρίζος ευχαρίστησε το Δημοτικό Συμβούλιο Αρταίων και προσωπικά το Δήμαρχο κ. Παπαλέξη για την πρωτοβουλία αυτής της εκδήλωσης.

Ο κ. Τσιλιγιάννης ανέφερε ιστορικά στοιχεία εκείνης της περιόδου ενώ αφιέρωσε την ομιλία του στους συμμαθητές του, τα εβραϊόπουλα του 2ου δημοτικού σχολείου όπου φοίτησε, τα οποία σφαγιάστηκαν από τους Ναζί.

Οδυνηρή αλλά και διδακτική η αναφορά στα γεγονότα και ότι η ανθρωπότητα δεν πρέπει να ξεχάσει ποτέ αυτό το έγκλημα. Ο κ. Μιζάν εξιστόρησε την τραγική εμπειρία της αιχμαλωσίας στα γερμανικά στρατόπεδα συγκέντρωσης την οποία έζησε το Μάρτιο του 1944, στην τρυφερή ηλικία των 16 ετών, όταν συνελήφθη μαζί με τους γονείς του, τις 4 αδελφές του, τους άνδρες τους και τα παιδιά τους και απελευθερώθηκε τον Μάιο του 1945, μόλις 35 κιλά, χωρίς όμως να έχει μαζί του ούτε τους γονείς του ούτε τις 3 αδελφές του και τις οικογένειες τους. Παρ' όλο που έχουν περάσει 68 ολόκληρα χρόνια από την σύλληψή του και όσα ακολούθησαν, όλες οι εικόνες είναι ακόμα πάρα πολύ ζωντανές στην καρδιά και στην ψυχή του και οι αναμνήσεις τραγικές. Έκλεισε την ομιλία του λέγοντας: «Ευτυχώς είμαι από τους τυχερούς γιατί για μένα υπήρχε και η επιστροφή και σήμερα, μετά από μια ολόκληρη ζωή και πολλά χρόνια δημιουργίας, επιτυχιών ή και δυσκολιών, βρίσκομαι πάλι στην αγαπημένη μου Άρτα να μιλήσω μπροστά σε συμπατριώτες μου και φίλους για τις σκέψεις μου και εμπειρίες».

"Οι κίνδυνοι δεν παύουν να ελλοχεύουν γι' αυτό είναι επιτακτικό να διατηρήσουμε τη μνήμη, ανέφερε η κυρία Αρμπελάεζ, η οποία, ειρήσθω εν παρόδω, δήλωσε εντυπωσιασμένη από τα βυζαντινά μνημεία της Άρτας, μια πόλη που είναι ένα «ανοιχτό μουσείο», όπως ανέφερε.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους, ο βουλευτής Άρτας Χρήστος Γκόκας, ο Αντιπεριφερειάρχης Άρτας Βασίλης Ψαθάς, ο πρώην Υφυπουργός Θ. Κολιοπάνος, δημοτικοί και περιφερειακοί σύμβουλοι, εκπρόσωποι τοπικών φορέων και συλλόγων.

Μια πολύ συγκινητική στιγμή της εκδήλωσης, ήταν η άρτια εκτέλεση του μουσικού έργου «Μαουτχάουζεν» του Μίκη Θεοδωράκη και Ιάκωβου Καμπανέλλη, από τους μουσικούς Κώστα Κωστή και Γιώργο Μαργώνη, με την ερμηνεία της Βάσως Φλώρου, που αποτέλεσε και τον επίλογο της βραδιάς.

Κατάθεση στεφάνων στο Μνημείο Ολοκαυτώματος της Άρτας

Με επιμνημόσυνη δέηση που τελέσθηκε το πρωί της Κυριακής, 18 Μαρτίου 2012, στο Μνημείο Εβραίων Μαρτύρων και κατάθεση στεφάνων που ακολούθησε, ολοκληρώθηκαν οι εκδηλώσεις που διοργάνωσε ο Δήμος Αρταίων σε συνεργασία με τον Μουσικοφιλολογικό Σύλλογο «Σκουφάς» για την Ημέρα μνήμης Αρτινών Εβραίων Μαρτύρων του Ολοκαυτώματος.

Η τελετή ξεκίνησε ραββινεύοντας του κ. Μίνου Αλμπελανσή που ανέπεμψε την Ασκαβά, ακολούθησε το Σάλπισμα του Σοφάρ και ολοκληρώθηκε με την κατάθεση των στεφάνων. Στεφάνια κατέθεσαν οι: Μωυσής Μαγρίζος, Αντιπρόεδρος του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου Ελλάδος (Κ.Ι.Σ.Ε.), Ισαάκ Μιζάν εκ μέρους των επιζώντων της Ισραηλιτικής Κοινότητας Άρτας, Αλέγρα Μάτσα, Γενική Γραμματέας της Ισραηλιτικής Κοινότητας Ιωαννίνων, Πίγχας Παρέντε, εκπρόσωπος της Ισραηλιτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης, Μπέλλα Ααρών, εκπρόσωπος του Οργανισμού Περιθάλψεως και Αποκαταστάσεως Ισραηλιτών Ελλάδας (ΟΠΑΙΕ), Μάκης Μπατής, εκπρόσωπος της Ένωσης Σιωνιστών Ελλάδος, Ιωσήφ Μιζάν, από τη 2^η γενιά των επιζώντων, Γιάννης Κουτσούμπας, Πρόεδρος του Συλλόγου «Σκουφάς», Βασίλης Ψαθάς, Αντιπεριφερειάρχης Π.Ε. Άρτας, Γιάννης Παπαλέξης, Δήμαρχος Αρταίων.

Μετά την κατάθεση των στεφάνων τηρήθηκε ενός λεπτού σιγή
Μαρτύρων στα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης. Η κορύφωση της συγκίνησης ήρθε όταν ο Ηλίας Φρεζής, Διευθυντής του Κ.Ι.Σ.Ε. και γνωστός βιολιστής, έπαιξε με το βιολί του, το μουσικό θέμα από την συγκλονιστική ταινία «Η Λίστα του Σίντλερ». Η τελετή ολοκληρώθηκε με την ανάκρουση του Εθνικού Ύμνου από την Φιλαρμονική του Συλλόγου «Σκουφάς».

Δuo λόγια για το Μνημείο: Το Μνημείο ανεγέρθηκε στη μνήμη των 324 Ελλήνων Εβραίων της Άρτας που εξοντώθηκαν στα Ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης και βρίσκεται πάνω στο σημείο που υπήρχε η πρώτη εβραϊκή Συναγωγή «Γκρέκα». Η δεύτερη εβραϊκή Συναγωγή «Πουλιέζα» βρισκόταν προς το τέλος της οδού Μακρυγιάννη. Το 1994 το Δημοτικό Συμβούλιο έπειτα από εισήγηση του αιμνήστου Δημάρχου Αρταίων Κωνσταντίνου Βάγια έλαβε ομόφωνη απόφαση και έδωσε στο ευρυχώριο που βρίσκεται κάτω από την πύλη του κάστρου την ονομασία «πλατεία Εβραίων Μαρτύρων». Η ανέγερση του Μνημείου ξεκίνησε με πρωτοβουλία του Κωνσταντίνου Βάγια και ολοκληρώθηκε την περίοδο του πρώην Δημάρχου Παναγιώτη Οικονομίδη. Τα αποκαλυπτήρια έγιναν στις 4 Ιουλίου 2004 σε συνεργασία με το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο Ελλάδας. Κατά την εκδήλωση των αποκαλυπτηρίων ο τότε Πρόεδρος του Κ.Ι.Σ. κ. Μωυσής Κωνσταντίνης στον σύντομο χαιρετισμό του είχε αναφέρει τα εξής: «Παραδίδοντας στην ευλάβεια των επερχόμενων γενεών, το σεμνό τούτο Μνημείο στην πόλη της Άρτας, που υπήρξε το λίκνο πλούσιας εβραϊκής παράδοσης και αγαθής συμβίωσης Χριστιανών και Εβραίων στην κοινή πορεία τους για την πρόοδο της περιοχής, ο Έλληνικός Εβραϊσμός εύχεται όπως αυτή αποτελέσει πηγή διδαγμάτων κυρίως για τους μεταγενέστερους. Αιωνία τους η μνήμη».

Πηγή: Γραφείο Τύπου Δήμου Αρταίων